

עונג שבת

גליין מס' 2268 / מערכת 0556712073	נא לשמור על קדושת הגליון	שב"ק פר' חיי שרה" תשפ"ו
	שנה מ"ו	

במבחר קברינו קבור את מתך" (כ"ג, ו')

כנגד ששת הצדיקים העתידיים להיקבר, אבל חז"ל אומרים במסכת סוטה י"ג, שכאשר רצו בני יעקב לקבור את אביהם, בא עשו להפריע, לקח חושים בן דן חרב והרגו, היה הראש מתגלגל עד שנפל במערת המכפלה, ואם כן ישנו אדם שביעי שעתידי להיקבר במערת המכפלה, וידוע מאמר חז"ל רשעים בחייהם קרויים מתים, צדיקים במיתתם קרויים חיים, ולכן שש פעמים מופיע הלשון קבורה ואח"כ מיתה כנגד ששת הצדיקים שיצטרכו להיקבר שם, אבל בפעם האחרונה כתוב ואת "מתך קבור" כנגד עשו שזכה שראשו נקבר במערת המכפלה, ואצל רשעים מיתתם קודמת לקבורתם, כבר בחייהם קרויים מתים, לכן נאמר "מתך קבר". [קול אליהו]

אומר הגר"א שבעניין הקבורה במערת המכפלה מזכירה התורה שבע פעמים לשון של קבורת מת, "ואקברה מתי מלפני", "קבר את מתך", "מקבר מתך", "לקבור את מתי מלפני", "קבר מתך", "ואקברה את מתך" מתך קבור. מדוע כותבת התורה שבע פעמים לשון קבורת המת? ועוד יש להקשות מדוע בשש הפעמים הראשונות נזכר בתחילה קבורה ואח"כ מיתה, ובפעם השביעית נזכרה קודם מיתה ואח"כ קבורה – ואת מתך קבור. מתוך הגר"א שכאשר רצה אברהם אבינו לקבור את שרה במערת המכפלה היו מונחים שם כבר אדם וחיה, ואמורים עוד להיקבר שלושה זוגות: אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה, ועליהם רמזים ששת הפעמים שזכרה קבורת המת בפרשה

"ויבוא האיש הביתה ויפתח הגמלים" (כ"ד, ל"ב)

פנחס? אלא מתרצים שגם בהמותיו של אברהם לא היו אוכלים אף אם פיהם לא היה סתום, אלא שאברהם אבינו רצה לחנך את התושבים שאסור לגזול, וכשרואים את הזממים, לומדים שצריך להזהר מן הגזל.

פירש רש"י "ויפתח – התייר זמם שלהם שהיה סותם את פיהם שלא ירעו בדרך בשדות אחרים". מקשים מחמורו של רבי פנחס בן יאיר שאפילו תבן לא היה אוכל, וכי בהמותיו של אברהם אבינו היו פחות מחמורו של רבי

וכ"כ הלבוש בא"ח [סי' צ' שם], לעולם ישכים אדם לביהכ"נ וכו' דכתיב "אשרי אדם וגו'", וגם מאריכין לו ימיו ושנותיו, כדכתיב בתריה "כי מוצאי מצא חיים, עכ"ל. וכ"כ בספר ראשית חכמה שער התשובה [פרק ו'] וז"ל: ראוי שישכים לביהכ"נ להימנות מעשרה הראשונים שפירשו רז"ל [בברכות ח, א] שהוא מאריך ימים, והוכיחו כן מהפסוק "כי מוצאי מצא חיים", ובחינה זו מסוגלת, ובפרט אם יהיה ראשון עכ"ל. [בספר החדש שיצא זה עתה לאור - ומשחרי ימצאוני]

בברכות דף ח' ע"א: אמר רבי יהושע בן לוי לבניה, קדימו וחשיכו ועיילו לבי כנישתא כי היכי דתורינו חיי, אמר רב אחא ברבי חנינא מאי קרא "אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום, לשמור מזוזות פתחי", וכתיב בתריה "כי מוצאי מצא חיים", ע"כ. והיינו דאחר שילפינן מקרא ד"אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי וגו'", שצריך להקדים לביהכ"נ להיות מעשרה הראשונים [וכמש"נ לעיל], הוסיפו לדרוש מהפסוק "כי מוצאי מצא חיים" דכתיב בתריה, שהמשכים לביהכ"נ זוכה לאריכות ימים.

אם ספרדי מתפלל אצל אשכנזים שמיד אחר ש"ע נופלים על פניהם ולא אומרים י"ג מידות ואשמנו יפול גם הוא וישלים התחינה אח"כ. ד. אם לא פסע ג' פסיעות שאחר ש"ע כי עומדים אחריו ומתפללים יפול נפילת אפיים כשהוא עומד. [5708673]

א. אם שומע קדיש או קדושה בשעה שהוא נופל על פניו, יענה כדין העונה בשעה שקורא קריאת שמע [שע"ת קלא, ס"א]. ב. אם ספרדי, שלא נוהג ליפול על פניו בשעה שאומר התחינה לדוד ה' נפשי אשא, מתפלל במניין אשכנזי שנופלים על פניהם, כמותם בלי ליפול על פניו, משום לא תתגודדו [עי' מ"ב ס"ק ו']. ג.

מעשה חסד

אחיק עמך" שחייך קודמים", ואם כן אפילו היה דינו של עבד עברי כ"אחיק", ממש – אין זה מן הדין לחייב לתת לו את הכר היחיד שברשותו?

אלא, הוא יישב, מסתבר שההוראה למסור לעבד את הכר הבודד אכן עולה בקנה אחד עם הדין ש"חייך קודמים", שכן ירדה תורה לסוף דעתו של האדון, שאם ישכב על הכר בעוד עבדו יישן על הרצפה – לא תערב לו שנתו... מצפוני עתיד לייסרו על כך, מנוחה לא תהיה לו במצב שכזה, ולכן, אמרה התורה לאדון דווקא משום ש"חייך קודמים", כדי שתוכל להירדם ולישון במנוחה, תן לעבדך את הכר, וכך תזכו שניכם בשווה לשינה מתוקה...

"בעוד יממה אחת, סיים הרב מפוניבז' בלקח אקטואלי מיידי, "יבואו אלינו ראשים יהודים [יידישע קעפעלך]", ילדים יתומים שאין היכן להשיב אותם, מי מבנינו יוכל לישון במנוחה כשיודע שלילדים אלו אין היכן להניח את ראשם? ולכן, כדי שנוכל לישון במנוחה ובשלווה – עלינו למסור להם אף את הכר היחיד שברשותנו!

והציבור הנרגש נענה. הבעיה נפתרה מיד עם צאת השבת... [כמוצא שלל רב" – ויקרא]

בחודשי האביב של שנת תש"ג, כאשר הגיעו ראשוני הילדים מפליטי השואה הנאצית לבתי אבות, שהקים בבני ברק הגאון רבי יוסף כהנמן – הרב מפוניבז', נוצרה בעיה חמורה: לא היה על מה להשיבים לישון, שכן לרגל מצב החירום ששרר אז בארץ ישראל, לא היה ניתן להשיג בשום מחיר שבעולם כרים וכלי מיטה. יומיים לפני שהגיעו הילדים לבני ברק, יצאה השמועה ברחובות בני ברק, כי למחרת, בשבת אחר הצהריים, ידרוש הרב מפוניבז' "מענייני דיומא" בבית הכנסת הגדול בעיר.

בשעה היעודה, עלה הרב מפוניבז' אל הבימה, וקושיה חמורה בפיו בהלכות עבדים: אמרו חז"ל [קידושין כ.]. "שכל הקונה עבד עברי – כקונה אדון לעצמו", מפני שמחויב להשוותו אליו [שלא תהא אתה ישן על גבי מוכין והוא ישן על גבי התבן], ואם אין לאדון אלא כר אחד – מחויב הוא למסור אותו לעבדו, כי אם שוכב עליו בעצמו אינו מקיים "כי טוב לו עמך", ואם אינו שוכב עליו וגם אינו מוסרו לעבד – הרי זו מידת סדום, נמצא שבעל כורחו צריך למסור את הכר לעבדו, וזה הכוונה במה שנאמר שהקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו. לכאורה, עמד הרב מפוניבז' ותמה, אם אין לו אלא כר אחד – איך אפשר לחייבו לתת אותו לעבד, והרי למדנו מן הפסוק "וחי

לע"נ הרב אהרון שמעון ב"ר יצחק שלמה ז"ל, לע"נ הרב משה דוד ב"ר שלום העשל ז"ל, לע"נ הרב דניאל ב"ר יעקב ז"ל, לע"נ הרב יעקב יצחק ב"ר אהרן שמעון ז"ל, לע"נ מרת שרה ב"ר יעקב ז"ל, לע"נ מרת צפורה ב"ר אליעזר יצחק ז"ל, לע"נ דינה ב"ר שלום ז"ל